

بررسی الگوی فضای پر و خالی در مسکن ایرانی در دوره های معاصر

شیرین راستگو^{1*}، المیرا عظیمی²

1- دانشجوی ارشد معماری دانشگاه آزاد تبریز، اردبیل شهرک آزادی
rastgoo_sh@yahoo.com

2- دانشجوی ارشد شهر سازی دانشگاه آزاد قزوین، elmira_azimi_m@yahoo.com

چکیده

در سرتا سر تاریخ انسانها از هر چیزی که در محیط اطرافشان قرار داشته است سرپناهی برای خود ساخته اند. خانه نوعی نیاز زیستی است که در کلیت نظام اجتماعی و فرهنگ انسانی ادغام و سازگار شده است. فرهنگ خانه مجموعه ارزش ها و معانی ای است که چیستی و چگونگی مفهوم خانه در یک گروه یا قوم ملت را تعریف و تعیین می کند.

فضای باز در خانه ایرانی و نحوه ساماندهی آن پاسخی زیبا و کارآمد به نیاز انسان به ارتباط با مظاهر مختلف حیات و همینطور فرهنگ زندگی ایرانی و آیین های انسانی بوده است.

امروزه خانه بخشی از فضای شهر است و لاجرم باید متناسب با ساختارهای محلی، منطقه ای و شهری و همچنین سیاست های کلان ملی ساخته شود. فرایند شهرنشینی مدرن الگوی اجتماعی متفاوتی از نظر مسکن و خانه سازی پیش روی «انسان مدرن» نهاد اما تحولات مدرنیته هم بر الگوی سکونت آدمی و هم بر کیفیت خانه و مسکن انسان معاصر تأثیری شدید داشت.

در مقاله حاضر سعی شده ضمن بررسی جایگاه ارزشی فضا های باز در مسکن، الگوی پر و خالی خانه های دوره معاصر ایران در یک نگاه کلی بررسی گردد تا روند تحول آشکار شود. نمونه ها به صورت تصادفی در دوره های مختلف (قاجار، پهلوی تا به امروز) انتخاب شده اند.

واژه های کلیدی: فضا پر و خالی، مسکن، مسکن ایرانی، معماری معاصر.

مقدمه

خانه نوعی نظام زیستی است که در کلیت نظام اجتماعی و فرهنگ انسانی ادغام و سازگار شده است. انسان در طول زمان فضاهای گوناگونی را تجربه کرده و همواره با اقلیم، سنتها و فرهنگها در تعامل بوده تا بتواند از حضور زمان و عوامل متعلق به آنها بهره ببرد. مسکن همواره تغییر کرده و از رنگ و بوی تفکر انسان شکل و هویت گرفته بطوریکه زیستن امروز انسان با آرامش و اعتقادات و سنت گره خورده است.

متأسفانه غلبه سود جویی های اقتصادی، مد پرستی، فرد گرایی ناشی از مدرنیته و مصرف گرایی معماری معاصر امروز ایران